

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1999 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise ja ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652

Sissejuhatus

2019. aasta detsembris esitas Euroopa Komisjon (edaspidi komisjon) teatise Euroopa roheline kokkulepe¹, milles on määratletud Euroopa Liidu (edaspidi EL) eesmärk saavutada ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega Euroopa ühiskond, kus aastaks 2050 on saavutatud kliimanetraalsus ja ressursside jätkusuutlik kasutus ning tagatud piisav majanduskasv. Euroopa kliimamäärusega² sätestati siduvas õigusaktis ELi võetud kohustus saavutada kliimanetraalsus ja vahe-eesmärk vähendada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside (edaspidi KHG) netoheidet vähemalt 55% võrreldes 1990. aasta tasemega. Selle vahe-eesmärgi saavutamiseks vaatas komisjon läbi olemasolevad ELi kliima-, energia-, maakasutus-, transpordi- ja maksupoliitika instrumendid ning võttis 2021. aasta juulis vastu nende muutmissetpanekute paketi „Eesmärk 55“ (*Fit for 55*). Energia tootmine ja kasutamine tekitab 75% ELi heitkogustest, seega on 2030. aasta eesmärgi saavutamiseks äärmiselt oluline kiirendada üleminekut rohelisemale energiasüsteemile. See nõuab taastuvate energiaallikate oluliselt suuremat osakaalu integreeritud energiasüsteemis. Komisjoni hinnangul on taastuenergia osakaalu suurendamiseks vaja kahte asja: investeeringuid olemasolevatesse ja uutesse taastuenergia tehnoloogiatesse, et suurendada tootmist (ja veelgi vähendada tootmiskulusid), ning sellise energiasüsteemi loomist, mis suudab võimalikult tõhusalt integreerida suurel hulgal taastuvaid energiaallikaid lõppkasutajate jaoks. Neid adresseerib komisjoni ettepanek vaadata läbi taastuenergia direktiiv.

Esimene taastuenergia direktiiv³ võeti vastu 2009. aastal eesmärgiga kiirendada ELi üleminekut puhtale energiale, tuginedes mitmesugustele taastuvatele energiaallikatele, nagu tuule-, päikese-, hüdro-, tõusu-mõõna-, geotermiline, biomassi- ja biokütuseenergia ning viia EL taastuenergia kasutamisel ning tehnoloogiate väljatöötamisel ja tootmisel globaalsele juhtpositsioonile. Seda muudeti 2018. aastal vastu võetud teise taastuenergia direktiiviga (edaspidi RED II)⁴, millega muuhulgas lepitati kokku, et 2030. aastaks tuleb 32% ELi energiatarbimisest saada taastuvatest energiaallikatest. RED II alusel peavad ka liikmesriigid püüdma suurendada kuni 2030. aastani taastuenergia osakaalu küttes ja jahutuses igal aastal soovitusliku 1,3% võrra ning liikmesriikides, kus heitsoojus- ja heitjahutusenergiat ei kasutata, 1,1% võrra. Samuti peavad liikmesriigid püüdma suurendada kuni 2030. aastani taastuenergia osakaalu kaugküttes ja -jahutuses igal aastal soovitusliku 1% võrra. Direktiivi kohaselt peab ka iga liikmesriik kehtestama kütusetarnijatele kohustuse tagada, et taastuenergia moodustab vähemalt 14% asjaomase liikmesriigi transpordisektoris tarbitavast energiast. Lisaks sätestab

1 Euroopa roheline kokkulepe COM(2019) 640

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1119, 30. juuni 2021, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/28/EÜ, 23. aprill 2009, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning direktiivide 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta

4 Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001, 11. detsember 2018, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta

direktiiv rangemad bioenergia säästlikkuse kriteeriumid. RED II ülevõtmise tähtaeg liikmesriikidele on 30. juuni 2021. a, Eesti võtab selle üle energiamajanduse korralduse seaduse muutmise eelnõuga, mis võetakse vastu eeldatavasti käesoleva aasta neljandas kvartalis.

Käesoleva ettepanekuga suurendatakse ELi tasandi siduvat taastuvenergia eesmärki 40%-ni. Liikmesriigid peavad suurendama oma panuseid, et saavutada ühiselt uus eesmärk, tuginedes nende riiklikes energia- ja kliimakavades esitatud eesmärkidele. Direktiivi ettepanekus pakutakse välja konkreetset eesmärgid taastuvenergia kasutamiseks transpordis, kütte- ja jahutussüsteemides, hoonetes ja tööstuses. Transpordisektoris kehtestatakse eesmärk vähendada transpordikütuste KHG heitemahukust 13% võrra. Samuti suurendatakse täiustatud biokütuste kasutamise eesmärki 2,2%-ni transpordi energiatarbimisest ning kehtestatakse selles sektoris vesiniku ja vesinikupõhiste sünteetilistele kütuste kasutuse eesmärk 2,6%. Ettepanekuga muudetakse kohustuslikuks praegune taastuvenergial põhineva kütte ja jahutuse osakaalu kasv vähemalt 1,1% aastas, millega kaasnevad soovituslikud liikmesriikide lisaeesmärgid mahajäävate liikmesriikide suunamiseks. Lisaks suurendatakse ettepanekuga kaugküttes ja -jahutuses taastuvate energiaallikate kasutamise iga-aastase suurenemise soovituslikku eesmärki praeguse 1,0% pealt 2,1%-le. Hoonetele seatakse direktiivi ettepanekuga soovituslik eesmärk, et 2030. aastaks oleks vähemalt 49% hoonetes kasutatavast energiast taastuvenergia. Tööstussektoris kehtestatakse indikatiivne eesmärk, et taastuvenergia osakaal peaks suurenema keskmiselt 1,1% aastas ning siduv eesmärk, et lähteainena või energiakandjana tuleb 50% ulatuses kasutada muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuseid.

Direktiivi muudatusega soovib komisjon ka suurendada liikmesriikide omavahelist koostööd läbi ühiste koostööprojektide ja meretuuleenergia arendamise. 31. detsembriks 2025. a peab iga liikmesriik alkatama vähemalt ühe taastuvenergia koostööprojekti teise liikmesriigiga ning liikmesriigid, kellel on ühine merepiir, peavad koostööd tegema ka meretuuleenergia arendamiseks, et ühiselt defineerida meretuuleenergia hulk, mida plaanivad toota aastateks 2030, 2040 ja 2050 võttes arvesse mh võrguplaneerimise vajadust. Samuti soovitakse ettepanekuga võimaldada pikaajaliste taastuvenergia otseostulepingute sõlmimist taastuvenergia tootjate ja tarbijate vahel ning hõlbustada taastuvelektri integreerimist energiasüsteemidesse tervikuna.

Lisaks karmistatakse ettepanekuga bioenergia kasutamise suhtes kohaldatavaid säästlikkuskriteeriume. Et vähendada kvaliteetse ümarpuidu kasutamist energia tootmiseks, biomassi tooraineturu liigseid moonutusi ja kahjulikku mõju elurikkusele, edendatakse ettepanekuga biomassi kasutamist vastavalt selle suurimale majanduslikule ja keskkonnavalasele lisaväärtusele (nn kaskaadkasutamine). Ettepaneku kohaselt ei tohi riik maksta toetust sellise taastuvenergia eest, mida toodetakse säästlikkuse kriteeriumitele mittevastavast kütusest. Seeläbi keelatakse riiklikud toetusmeetmed, mille abil toetatakse kvaliteetse puidu, näiteks saepalkide ja vineeripakkude ning kändude ja juurte kasutamist energia tootmiseks ning madala kasuteguriga (alla 36%) elektri tootmine metsa biomassist ainult elektrit tootvates käitistes. Bioenergiaks ei tohi enam kasutada primaarmetsadest või bioloogiliselt mitmekesisest metsadest ega ka märgaladelt või turbaaladelt saadavat puitu. Edendamaks KHG heite vähendamist, nõutakse uues direktiivis, et kõik biomassi kasutavad elektri- ja küttejaamad vastaksid KHG heite vähendamise alampiiridele. Praegu kehtib see ainult uute käitiste suhtes. Tulevikus tuleb ELi biomassi säästlikkuse kriteeriume kohaldada ka praeguse direktiiviga määratud 20 MW alampiirist väiksematele vähemalt 5 MW võimsusega elektrijaamadele ja katelseadmetele.

Eesti on seadnud endale 2030. aasta eesmärgiks suurendada taastuvenergia osakaalu vähemalt 42%ni summaarsest energia lõpptarbimisest⁵, mis tuleb aga uute EL eesmärkide valguses ümber hinnata. 2020. a taastuvenergia eesmärk energia lõpptarbimisest oli Eestil 25%, mis täideti juba 2011. aastal. 2019. aastal moodustas taastuvenergia osakaal energia lõpptarbimisest juba 31,9%.⁶ Selle näitaja poolest oli Eesti ELis 6. kohal. Taastuvenergia osakaal transpordisektoris oli 5,15% ja soojusmajanduses 52,28%, millega oli Eesti EL liikmesriikidest vastavalt 23. ning 4. kohal. 2030. aasta sihttaseme saavutamiseks tuleb Eestil suuremad ponnistused teha taastuvenergiast tuuleenergia potentsiaali kasutusele võtul ja transpordisektori taastuvenergia eesmärgi täitmisel sõidukite elektrifitseerimise ja biokütuste kasutusega.

Taastuvenergia direktiivi muutmise eelnõu põhineb peamiselt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklil 194(2), milles on sätestatud õiguslik alus uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamiseks, mis on üks ELi energiapoliitika eesmarke vastavalt artiklile 194(1)(c). Ka käesoleva direktiivi ettepanekuga muudetakse taastuvenergia direktiiv 2018/2001 võeti vastu artikli 194(2) alusel. Sellele lisandub ELi toimimise lepingu artikkel 114 (siseturuga seotud õiguslik alus), et muuta kütusekvaliteeti käsitlevat direktiivi 98/70/EÜ⁷, mis sellel artiklil põhineb. Õigusakti vastuvõtmiseks on nõukogus vaja kvalifitseeritud häälteenamust. Subsidiaarsustähtaeg on 8. november 2021. a. Määruse eelnõu menetlemine toimub EL nõukogu energia töörühmas, kus artiklipõhiste aruteludega alustati 13. septembril 2021. a. EL nõukogu 2021. a teise poolaasta eesistuja Sloveenia on seadnud eesmärgiks 2. detsembri energeetikaministrite nõukogul esitleda direktiivi eelnõu eduaruannet.

Seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetikaosakonna taastuvenergia valdkonnajuht Liisa Mällo (liisa.mallo@mkm.ee), energiaturgude valdkonnajuht Rein Vaks (rein.vaks@mkm.ee), taastuvenergia projektijuht Kristo Kaasik (kristo.kaasik@mkm.ee) ning EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõunik Kadi Avingo (kadi.avingo@mkm.ee). Valdkonna eest vastutab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika ja maavarade asekancler Timo Tatar (timo.tatar@mkm.ee).

Sisu ja võrdlev analüüs

Käesoleva direktiivi ettepanekuga muudetakse teist taastuvenergia direktiivi, energialiidu juhtimismäärust⁸ ja kütusekvaliteedi direktiivi.

Teise taastuvenergia direktiivi muutmine

Ettepanekuga muudetakse RED II artiklit 2, milles on välja toodud definitsioonid. Täiendatakse muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste ja vaikeväärtuse määratlust ning lisatakse järgmised uued definitsioonid: kvaliteetne ümarpuu, taastuvkütused, pakkumisvöönd, nutiarvestisüsteem, laadimispunkt, turuosaline, elektriturg, kodumajapidamistes kasutatav aku, elektrisõiduki aku, tööstuslik patarei või aku, seisukord, laetustase, võimsuse seadeväärtus,

5 Summaarne energia lõpptarbimine sisaldab erinevalt energia lõpptarbimisest lisaks ka elektri ja soojuse tootmisseadmete omatarvet ning kadusid energiavõrkudes.

6 Eurostat https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_ind_ren/default/table?lang=en

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 98/70/EÜ, 13. oktoober 1998, bensiini ja diislikütuse kvaliteedi ning nõukogu direktiivi 93/12/EMÜ muutmise kohta, OJ L 350, 28.12.1998

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/1999, 11. detsember 2018, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013

nutilaadimine, reguleeriv asutus, kahesuunaline laadimine, tavalaadimispunkt, tööstussektor, kasutamine muul otstarbel kui energia saamiseks, istandik ja istutatud mets.

Ajakohastatakse RED II artiklit 3, millega sätestatakse uus siduv ELi ülene 2030. aasta taastuvenergia osakaalu eesmärk vähemalt 40% summaarsest energia lõpptarbimisest. Samuti muudetakse artiklit 3, et tugevdada kohustust minimeerida toetuskavadest tulenevate turumoonutustega seotud riske ning vältida kooskõlas kaskaadkasutamise põhimõttega olukorda, kus toetatakse teatavate toorainete kasutamist energiatootmiseks. Lisaks kehtestatakse selles kohustus, et alates 2026. aastast tuleb järk-järgult kaotada toetused elektrienergia tootmisele biomassist (teatavate eranditega, mis kätkevad millistel tingimustel võib toetust edasi maksta). Samuti lisatakse artiklisse uus elektrifitseerimist käsitlev lõige, et aidata liikmesriikidel saavutada oma riiklikud sihttasemed.

Muudetakse ka RED II artiklit 7, et kajastada ajakohastatud meetodit taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaalu arvutamiseks: i) muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütustest toodetud energiat võetakse arvesse sektoris, kus seda tarbitakse (elektrienergia, küte ja jahutus või transport), ning ii) muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste tootmisel kasutatud taastuvelektrit ei võeta arvesse liikmesriigis taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia summaarse lõpptarbimise arvutamisel.

RED II liikmesriikide ühisprojekte käsitlevasse artiklisse 9 lisatakse uus lõige, millega kehtestatakse liikmesriikidele kohustus osaleda kolme aasta jooksul direktiivi jõustumisest alates piiriüleses katseprojektis ja uus lõige avamereenergia ühise, mereala tasandil toimuva planeerimise kohta, mille kohaselt peavad liikmesriigid koos kindlaks tegema ja kokku leppima avamere taastuvenergia tootmiskoguse, mis kavatakse iga mereala puhul 2050. aastaks saavutada, sh kehtestades vaheetapid koos tegevusplaaniga aastateks 2030 ja 2040.

Samuti ajakohastatakse ettepanekuga RED II artiklis 15 (haldusmenetlused, õigusaktid ja eeskirjad) viiteid standarditele, täiendatakse taastuvelektri ostulepinguid käsitlevat sätet ning lisatakse klausel, et haldusmenetlused vaadatakse läbi ühe aasta pärast käesoleva direktiivimuudatuse jõustumist. Hooneid puudutavad sätted viiakse üle uude artiklisse 15a, milles käsitletakse taastuvenergia kasutamise edendamist ning tugimeetmeid taastuvenergia kasutamise edendamiseks hoonete küttes ja jahutuses. Uude artiklisse lisatakse ka uus soovituslik eesmärk, et 2030. aastaks peaks taastuvenergia osakaal hoonete sektoris olema 49% tarbimiskogusest ning osutatakse mõiste „tõhus kaugküte ja -jahutus“ uuele definitsioonile, mis lisatakse uuesti sõnastatavasse energiatõhususe direktiivi⁹.

RED II artiklisse 18 (teavitamine ja koolitus) lisatakse ettepanekuga lõigud paigaldajate kvalifikatsiooni- ja sertifitseerimisnõuete kohta, et tegeleda taastuvenergiaga põhinevate küttesüsteemide paigaldajate nappuse probleemiga ning jäetakse välja konkreetset liiki taastuvenergiapõhiste kütetehnoloogiate loend ja selle asemel osutatakse taastuvenergiaga põhinevatele küttesüsteemidele üldiselt. Samuti sätestatakse liikmesriikidele kohustus kehtestada meetmed, et toetada näiteks taastuvenergia paigaldajate osalust koolitusprogrammides. Kui varem oli ette nähtud, et liikmesriigid võivad teha kvalifitseeritud paigaldajate nimekirja üldsusele kättesaadavaks, siis nüüd on nimekirja avaldamine kohustuslik.

Taastuvatest energiaallikatest toodetud energia päritolutunnistusi käsitlevat artiklit 19 muudetakse, et kaotada liikmesriikide võimalus mitte anda päritolutunnistusi tootjale, kes saab

9 Euroopa Komisjoni ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, milles käsitletakse energiatõhusust (uuesti sõnastatud), COM/2021/558 final

rahalist toetust. RED II artiklisse 20 (juurdepääs võrkudele ja võrkude kasutamine) lisatakse säte, millega kehtestatakse liikmesriikidele nõue, et vajaduse korral arendatakse taastuenergia põhineva kütte ja jahutuse edendamiseks välja tõhus kaugkütte ja kaugjahutuse taristu.

Ettepanekuga lisatakse RED II uus artikkel 20a, mille eesmärk on edendada taastuvelektri loomist energiasüsteemi. Selleks peavad põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad tegema kättesaadavaks teabe taastuvelektri osakaalu kohta nende varustatavas elektrienergiast ning sellest tuleneva KHG heite kohta, et suurendada läbipaistvust ja anda rohkem teavet elektrituru osalistele, energiavahendajatele, tarbijatele ja lõppkasutajatele; akutootjad peavad tagama akude omanikele ning ka nende nimel tegutsevatele kolmandatele isikutele juurdepääsu aku mahutavust, seisukorda, laetustaset ja võimsuse seadeväärtust käsitlevale teabele; liikmesriigid peavad tagama nutilaadimise võimalused nende tavaladimispunktide puhul, mis ei ole üldkasutatavad; ja et salvestus- ja tasakaalustamisvarade kasutamist käsitlevad sätted ei ole diskrimineerivad ega välista väikeste ja/või mobiilsete salvestussüsteemide osalust paindlikkus-, tasakaalustamis- ja salvestusteenuste turul.

Direktiivi lisatakse ka uus artikkel 22a, mis käsitleb taastuenergia kasutamise edendamist tööstuses ning millega seatakse indikatiivne eesmärk, et taastuenergia osakaal peaks suurenema keskmiselt 1,1% võrra aastas (võrreldes eelmise aasta tasemega), ja siduv eesmärk, et lähteainena või energiakandjana tuleb neil tööstustel kes kasutavad täna tootmises fossiilkütustest toodetud vesinikku vähemalt 50% ulatuses kasutada muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuseid. Samuti sätestatakse nõue, et keskkonnasäästlike tööstustoodete märgistusel tuleb märkida kasutatud taastuenergia osakaal, mis on arvutatud ühise ELi tasandi kehtestatud meetodika alusel.

RED II artikli 23 muudatusega määratakse taastuenergia osakaalu 1,1% suurune iga-aastane kasv küttes ja jahutuses siduvaks lähtetasemeks ning lisatakse uus lõik, millega kohustatakse liikmesriike hindama taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutusvõimalusi ning heitsoojus- ja heitjahutusenergia kasutamise võimalusi kütte- ja jahutusenergia sektoris. Samuti laiendatakse muudatusega nende meetmete loetelu, mis võivad aidata saavutada kütte ja jahutusega seotud eesmärki, ning muudetakse kohustuslikuks, et liikmesriigid peavad tagama meetmete kättesaadavuse kõikidele tarbijatele, eelkõige väikese sissetulekuga või majanduslikult ebakindlas olukorras olevatele leibkondadele, kellel ei ole muidu piisavalt algkapitali, et neist meetmetest kasu saada.

Ettepanekuga muudetakse ka RED II artiklit 24, et sätestada uus kõrgem eesmärk, mille kohaselt tuleb taastuvatest energiaallikatest toodetud energia ning heitsoojus- ja heitjahutusenergia osakaalu kaugküttes ja -jahutuses suurendada senise 1% asemel 2,1% võrra. Samuti lisatakse uus lõige, millega laiendatakse kolmandate isikute võimalust taotleda ühendamist üle 25 MW nimisoojusvõimsusega kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemidega, kui see on otstarbekas. Muudetud artiklisse lisatakse ka viide tõhusa kaugkütte uuele määratlusele uuesti sõnastatavas energiatõhususe direktiivis ning sätestatakse liikmesriikidele nõue kehtestada mehhanism, et käsitleda juhtumeid, mil kolmandate isikute juurdepääsust kaugküttele on põhjendamatult keeldutud. Lisaks sätestatakse muudetud artiklis jaotusvõrguettevõtjatele nõue hinnata iga nelja aasta tagant seda, millised on kaugkütte- või kaugjahutussüsteemide võimalused pakkuda tasakaalustamis- ja muid süsteemiteenuseid. Ettepaneku kohaselt peavad ka liikmesriigid tagama, et pädev asutus on selgelt määratlenud ajakohastatud eeskirjade kohased tarbijaõigused ning kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemide käitamise normid, teinud need üldsusele kättesaadavaks ning tagab nende täitmise.

RED II artikli 25 muudatus kajastab kõrgemat sihttaset transpordis kasutatava taastuvenergia puhul – KHG heitemahukuse vähendamise eesmärgiks seatakse 13% tarbimismahust, täiustatud biokütuste alameesmärki tõstetakse vähemalt 0,2 %-lt 2022. aastal 0,5 %-le 2025. aastal ja 2,2 %-le 2030. aastal ning kehtestatakse 2,6% alameesmärk tarbimismahust muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste puhul. Samuti kehtestatakse mehhanism elektromobiilsuse edendamiseks, mille raames saavad elektrisõidukeid üldkasutatavates laadimisjaamades taastuvenergiaga varustavad ettevõtjad arvestusühikuid, mida nad saavad müüa kütusetarnijatele, kes saavad neid omakorda kasutada kütusetarnijatele kohaldatava kohustuse täitmiseks. Lisaks muudetakse taastuvenergia direktiivi artiklit 26, et kajastada transpordis tekkivate kasvuhoonegaaside heitemahukuse puhul kindlaks määratud sihttasel.

Muudetakse ka RED II artiklit 27, sätestades eeskirjad, mille alusel arvutatakse nii transpordis taastuvenergia kasutamisest tulenev kütuste KHG heitemahukuse vähenemine kui ka täiustatud biokütuste, biogaasi ja muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste eesmärgid. Muudatustega kaotatakse teatavate taastuvkütuste ja transpordis kasutatava taastuvenergia puhul ette nähtud kordajad ning jäetakse välja transpordis kasutatava elektrienergia täiendavusraamistik. Samuti muudetakse artiklit, et tagada, et arvutamist käsitlevaid sätteid selliste muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste puhul, mis on toodetud elektrienergiast, kohaldatakse olenemata sektorist, kus selliseid kütuseid tarbitakse.

RED II artiklist 28 jäetakse välja lõiked ELi andmebaasi kohta, mida reguleeritakse nüüd uue artikliga 31a, ja volitus võtta vastu delegeeritud õigusakt, milles sätestatakse meetodika muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste ning ringlussevõetud süsinikupõhiste kütuste kasutamisest tuleneva KHG heitkoguste vähenemise hindamiseks, mida reguleeritakse uues eelnõus artikliga 30.

Samuti muudetakse ettepanekuga artiklis 29 sätestatud säästlikkuskriteeriumeid rangemaks sellega, et põllumajandusliku biomassi suhtes kehtivaid maa-alaga seotud kriteeriume (nt keelualad) kohaldatakse ka metsa biomassi suhtes, sh põlismetsad, suure liigirikkusega metsad ja turbaalad. Neid rangemaid kriteeriume kohaldatakse väikesemahuliste biomassipõhiste elektri- ja küttejaamade suhtes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on alates 5 MW. Lisaks kohaldatakse ajakohastatud lõike alusel biomassikütustest elektri-, soojus- ja jahutusenergia tootmise puhul kehtivaid KHG heitkoguste vähendamise alampiiri olemasolevate (mitte üksnes uute) kütuste suhtes. Samuti lisatakse artiklisse 29 (6) täiendavaid elemente, et minimeerida metsa ülestöötamise negatiivset mõju pinnase kvaliteedile ja elurikkusele.

Luuakse ka uus artikkel 29a, milles esitatakse KHG heitkoguste vähendamise kriteeriumid muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütuste ning ringlussevõetud süsinikupõhiste kütuste puhul, nii et muud kui bioloogilist päritolu taastuvkütustest saadavat energiat saab käesolevas direktiivis sätestatud eesmärkide täitmisel arvesse võtta üksnes juhul, kui KHG heitkogused vähenevad vähemalt 70%, ning ringlussevõetud CO₂-põhistest kütustest saadavat energiat saab transpordisektori eesmärgi täitmisel arvesse võtta üksnes juhul, kui KHG heitkogused vähenevad vähemalt 70%.

RED II artiklit 30, mis käsitleb säästlikkuse ja KHG heite vähendamise kriteeriumidele vastavuse kontrollimist, kohandatakse vastavalt uute artiklitega 29a ja 31a tehtud muudatustele. Samuti kehtestatakse selles lihtsustatud kontrollimehhanism kütuste puhul, mille võimsus on 5–10 MW. Artiklist 31 jäetakse välja lõiked, millega reguleeriti võimalust kasutada piirkondlikke kasvatamisega seotud väärtusi, et paremini edendada tootjate individuaalseid jõupingutusi vähendada toorainete kasvatamisest tulenevate kasvuhoonegaaside heitemahukust.

Ettepanekuga luuakse ka uus artikkel 31a, millega reguleeritakse ELi andmebaasi ning laiendatakse selle ulatust, et see hõlmaks transpordisektori kõrval ka muudes sektorites kasutatavaid kütuseid. Andmebaas on seire- ja aruandlusvahend, kuhu kütusetarnijad sisestavad teabe, mille alusel nad saavad kontrollida, kas nad on täitnud kütusetarnijatele artiklis 25 sätestatud kohustuse.

Energialiidu juhtimismääruse muutmine

Ettepanekuga asendatakse energialiidu juhtimismääruses esitatud viited 2030. aasta kogu ELi hõlmavale siduvale taastuvenergia osakaalu eesmärgile 32% lõpptarbimisest järgimisega „direktiivi (EL) 2018/2001 artiklis 3 osutatud liidu siduv 2030. aastaks seatud taastuvenergiaeesmärk“. Ettepanekuga ei muudeta muid energialiidu juhtimismääruse põhielemente, näiteks elektrivõrkude omavahelise ühendatuse 15% osakaalu eesmärki, mis on ka edaspidi määrava tähtsusega taastuvate energiaallikate lõimimisel.

Kütusekvaliteedi direktiivi muutmine

Direktiivi ettepanekuga muudetakse kütusekvaliteedi direktiivi, et vältida kattuvaid regulatiivseid nõudeid seoses transpordikütuste CO₂-heite vähendamise eesmärkidega ning viia see direktiiv vastavusse teise taastuvenergia direktiiviga, sealhulgas KHG heite vähendamise ja biokütuste kasutamisega seotud kohustuste puhul. Ettepanekus esitatakse ka kütusekvaliteedi direktiivi kohaste aruandekohustustega seotud üleminekusätted tagamaks, et komisjonile esitatakse andmed, mis tuli käesoleva ettepanekuga välja jäetavate kütusekvaliteedi direktiivi artiklite alusel koguda ja edastada. Lisaks tunnistatakse eelnõuga kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652¹⁰, millega kehtestatakse arvutusmeetodid ja aruandlusnõuded vastavalt kütusekvaliteedi direktiivile.

EL asja vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

Taastuvenergia direktiiviga reguleeritav valdkond kuulub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 194 kohaselt ELi ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Kestliku taastuvenergia kulutõhus ja kiirendatud korras arendamine paremini integreeritud energiasüsteemi raames on eesmärk, mida liikmesriigid ei suuda üksi tegutsedes piisaval määral saavutada. Seetõttu on vajalik ELi tasandi lähenemisviis, et pakkuda liikmesriikidele õigeid stiimuleid aitamaks neil koordineeritud viisil kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist ehk üleminekut fossiilkütustel põhinevalt traditsiooniliselt energiasüsteemilt energiatõhusamale energiasüsteemile, milles energiat toodetakse järkjärgult enam taastuvatest allikatest. Võttes arvesse, et liikmesriikidel on erinevad energiapoliitika põhimõtted ja prioriteedid, aitavad ELi tasandi meetmed võrreldes ainult riigi või kohaliku tasandi meetmetega suurema tõenäosusega saavutada eesmärki suurendada taastuvenergia kasutuselevõttu kiirenevas tempos. EL tasandi meetmetega välditakse lähenemisviiside killustatust ja lähenetakse Euroopa energiasüsteemi ümberkujundamisele koordineeritud viisil. Selleks et suurendada taastuvenergia osakaalu energia lõpptarbimises ELis, peab iga liikmesriik andma oma panuse. Komisjoni hinnangul on liikmesriikide panused ambitsioonikamad ja kulutõhusamad, kui need on ajendatud kokkulepitud ühisest õigus- ja poliitikaraamistikust.

Taastuvenergia direktiivi ettepanek ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik taotletava üldeesmärgi saavutamiseks ehk kestliku taastuvenergia kulutõhusaks ning jõudsaks

10 Nõukogu direktiiv (EL) 2015/652, 20. aprill 2015, millega kehtestatakse arvutusmeetodid ja aruandlusnõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 98/70/EÜ bensiini ja diislikütuse kvaliteedi kohta

arendamiseks, võimaldamaks ELi energia- ja kliimaeesmärkide saavutamist kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega, eelkõige seoses nii 2030 kui ka 2050. aasta eesmärkidega, sh kliimanetraalsuse eesmärgiga. Mitme direktiivi eelnõu poliitikavariandi ja -eesmärgi puhul on kindlaks määratud saavutatav sihtväärtus või -tase, kuid nende saavutamise viisid on jäetud liikmesriikide otsustada. Liikmesriikidele kehtestatavad kohustused ning neile eesmärkide saavutamiseks võimaldatav paindlikkus on sobivalt tasakaalustatud, arvestades kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamise vajalikkust. Direktiivist tulenev sekkumine on proportsionaalne määratletud probleemide ulatuse ja olemusega ning seatud eesmärkide saavutamiseks.

Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Mõju majandusele

Taastuvenergia direktiivi muudatusettepanekute mõju Eesti majandusele on üldiselt positiivne. Oluline majanduslik aspekt on ka taastuvenergia kättesaadavus ja hind. REDi ettepanekuga kaasneb investeringute vajadus. Eesti kliimaambitsiooni tõstmise võimaluste analüüsi andmetel on kliimanetraalse Eestini, aastaks 2050, vajalik panustada nii era- kui ka avalikul sektoril, sh kõikidel ministeeriumidel, kohalikel omavalitsustel, valdkondadel ja füüsilistel ning juriidilistel isikutel ning eeldab muutusi nii tootmise kui ka tarbimise poolel.

Tänu taastuvenergia lahenduste osakaalu suurendamisele Eesti majanduses peaks suurenema ka Eesti konkurentsivõime ja varustuskindlus. Taastuvenergia kasutuselevõttuga kaasnevad arendused peaksid aitama uute töökohtade tekkele ning soodustama majanduskasvu. Samas tuleb arvestada majandussektorite vaheliste muutustega, mille tagajärjel võib ühest sektorist töökohtade arv kaduda ning seda peaks tasakaalustama teises keskkonnasõbralikumais sektoris töökohtade loomisega. Taastuvenergiaga seotud tehnoloogiad on pidevas arengus, mis tähendab, et ka juba olemasolevad ja toimivad taastuvenergia lahendused on muutunud odavamaks ning majanduslikult mõttekaks, mis omakorda motiveerib isikuid taastuvenergiaga seotud lahendustesse investeerima nii energia tootjatel kui ka energiatarbijatel.

Parim viis elektrienergia hinna stabiliseerimiseks on rajada uusi taastuvelektri tootmisest admeid. 2021. aasta septembri¹¹ hinnatipp on põhjustatud vähesest taastuvenergia olemasolust ja vajadusest tagada elektrisüsteemi stabiilsus juhitavate (fossiilkütustest sõltuvate) elektrienergia tootmisest admetega. Kuna süsteemis on vähe taastuvenergiat, peab nõudlust täitma kalli omakuluga fossiilsest kütusest toodetud elektrienergia. Kogu EL-s tuleb hoogustada taastuvelektri tootmisest admete turule tulekut käsikäes salvestus est admete integreerimisega elektrisüsteemi. Biomassil on siinkohal oluline roll. Biomassil töötavad elektri jaamad panustavad tugevalt elektrisüsteemi stabiilsusesse – biomassil töötavad koostootmis jaamad on juhitavad ja töötavad täna soodsamalt kui fossiilkütuseid kasutavad elektri jaamad. Tarbijale tekivad konkurentsitingimustes suuremad võimalused energiateenuse hinna ja kvaliteedi valimisel.

Taastuvenergiaga kaasnevad sektoriaalsed eesmärgid toovad endaga kaasa ka kaudse mõju Eesti tööstussektori konkurentsivõimele. Komisjoni ettepanek ei arvesta piisaval määral liikmesriikide tööstuste eripära, tootmismahu, energiavajadust, geograafilist paiknemist ja konkurentsivõimet. Tööstussektor panustab olulisel määral riigi SKPsse ja tööhõivesse. Näeme, et direktiivi uus eesmärk võib avaldada negatiivset mõju ettevõtete konkurentsivõimele, kui

¹¹ 13.09.2021 börsihind oli elektribörsil Nord Pool Eesti hinnapiirkonnas 141,6 eurot, mis on ühtlasi elektri hinnaajaloo uus rekord.

puudub eesmärgi täitmiseks liikmesriikides ühine lähenemine. Samuti tekib tööstusel teatud määral vajadus investeerida taastuvenergia tehnoloogiatesse, millega kaasnevad olulised kulud ja teatud aeg, et investeering tasuks end ära.

Taastuvenergia, eeskätt avamere taastuvenergia osakaalu kasv aitaks muuta ELi energiasüsteemi kindlamaks ning vähendaks sõltuvust impordist. Taastuvenergia direktiivi muutmine aitab eeldatavalt soodustada majanduskasvu ja investeeringuid, sest see võimaldab luua kvaliteetseid töökohti ja vähendada fossiilkütuste impordi ning tarbijate ja ettevõtjate energiakulusid. Prognooside kohaselt võimaldavad paljud neist poliitikavariantidest luua töökohti kooskõlas eesmärgiga taastada majandus rohelisel ja digitaalsel viisil. Oodata on positiivset mõju tööhõivele, eelkõige taastuvenergiaga seotud sektorites, kusjuures energiavarustus- ja ehitussektoris võib oodata tööhõive suurenemist, oskuste taseme tõusu ning töökohtade sektoritevahelist siiret. Iga taastuvenergiALE kulutatud euroga luuakse peaaegu 70 % rohkem töökohti kui fossiilkütustele kulutades ning päikesepaneelide abil toodetud päikeseenergia võimaldab võrreldes kivisöe või maagaasiga luua ühe toodetud elektrienergia ühiku kohta enam kui kaks korda rohkem töökohti.

Taastuvenergiatehnoloogiate areng ning rakendamine soodustab innovatsiooni ning ettevõtete rohestamist ja digitaliseerimist. Eesti ettevõtetel tekib võimalus koostöös teadus- ja arendus ning innovatsiooni valdkonnaga muutuda konkurentsivõimelisemaks rahvusvahelisel tasemel, mis omakorda tugevdab Eesti kuvandit. Parema kuvandi loob ühtlasi ka paremaid võimalusi piiriüleseks rahvusvaheliseks koostööks ning veelgi edendada innovatsiooni. Taastuvenergia eesmärkide suurendamine võiks potentsiaalset luua turuvõimalusi biokütuste ja teiste taastuvenergia allikate tootmise rajamiseks Eestis. Hetkel puuduvad Eesti riigil suuremahulised biorafineerimistehased, kuid Eestil on biokütuste tootmiseks suur potentsiaal, isegi lennunduse valdkonnas.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamise ja kliimamuutuste leevendamise kaudu väheneb surve looduskeskkonnale. Muudatuste tulemusel areneb taastuvenergia sektor, kasutusele võetakse uusi tehnoloogiaid, mis aitavad vähendada inimtekkeliste kasvuhoonegaaside heitmeid ning säilitada olemasolevat keskkonda. Direktiivi ettepanekud vastavad riiklikus kliimakavas sätestatud suunitlustega energiatõhususe ja roheenergiALE ülemineku osas. Samuti panustab ettepanek riiklikku eesmärki vähendada 70% KHG heidet aastaks 2030 (võrreldes 1990. aastaga).

Statistikaandmete andmetel oli taastuvenergia osatähtsus Eesti energia lõpptarbimises 31,9 % 2019. aasta seisuga. Taastuvenergia osakaalu suurendamine aitaks panustada ELi ülesesse eesmärki vähendada KHG heidet 55% võrra aastaks 2030. Taastuvenergia osakaalu suurenemisega ja heitevabade kütuste kasutusele võtmisega väheneb kasvuhoonegaaside ja teiste saasteainete heide, mille tulemusena paraneb pikemas perspektiivis oluliselt välisõhu ja vee kvaliteet. Säästva taastuvenergia ulatuslikum kasutuselevõtu suurendamine, eriti vesiniku puhul, aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet. Fossiilsete kütuste osakaalu vähendamine aitaks vältida nende kütuste põletamisel tekkivaid erinevaid saasteaineid, mis põhjustavad nii õhu- kui veesaastet ning kahjustavad elanikkonna tervist. Muudatused innustaksid transpordisektoris võtma üha rohkem kasutusele kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise seisukohalt kõige kulutõhusamaid ja parimate näitajatega kütuseid. Erinevate transpordiliikide elektrifitseerimisel, eeskätt maanteetranspordi puhul, paraneb linnaõhu kvaliteet. Analooqselt aitavad hoonesektori taastuvenergiapõhise kaugkütte süsteemide kasutuselevõtt ja hoonete

kütte elektrifitseerimine märkimisväärselt vähendada kasvuhoonegaaside ja muude õhusaasteainete heidet.

Samas taastuvenergia osakaalu suurendamise puhul tuleb tagada ka nn laiemaid keskkonnaeesmärke, mis takistaks elurikkuse vähenemist, millele avaldab negatiivset mõju maakasutus seoses taastuvenergia tootmisega. Näiteks avamere taastuvenergia suurem kasutuselevõtt on hea meede energiamajanduse säästlikumaks muutmiseks, kui samal ajal arvestatakse elurikkuse kaitse vajadusega. Tuuleenergia CO₂ vähendamise potentsiaal Eestis aastaks 2050 oleks üks suurimaid, kuna meetmega on võimalik viia tarbijani suures mahus süsinikuvaba elektritootmist. On hinnatud, et tuuleenergia maht võiks aastaks 2030 olla 12% kogutarbimisest. Avamere taastuvenergia arendamisel tasub arvestada, et arendustööd võivad mõjutada ümbritsevat keskkonda ja selle elurikkust ning meremajandust. Kliimaeesmärkide saavutamiseks on äärmiselt oluline leida sobiv tasakaal looduskaitseliste piirangute ja rajatavate tuuleparkide vahel ning nende koosseksisteerimise võimalust rakendades meetmeid elurikkuse kaitseks. Eesti Mereinstituudi läbiviidud uuringu põhjal on raskemateks otsustuskohtadeks madalike ala, mis on olulised alad mereelustikule ning atraktiivsed ka meretuulepargi arendajatele Eestis on põhilisteks konfliktikohtadeks madalikud.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Taastuvenergia direktiiviga kaasnev ettepanek soodustab piiriülest koostööd ning enamasti mõjub positiivselt riigi julgeoleku tagamisele, eriti energiavarustuse valdkonnas.

Komisjoni ettepanek soodustab liikmesriikide vahelist taastuvenergia alast koostööd vabatahtlikkuse alusel, läbi erinevate koostöö projektide, sh ühise meretuuleenergeetika arendamise ning taastuvenergia otse ostu lepingute sõlmimise tootjate ja tarbijate vahel. Ettepanekuga kaasnev lihtsustatud regulatiivne raamistik peaks soodustama suuremahulisi taastuvenergeetika projektide elluviimist. Samuti näeme positiivse mõjuna, et ettepanekuga soodustatakse tihedat riikidevahelist koostööd, mis annab olulise eelduse Euroopa Liidu ülese taastuvenergia eesmärgi saavutamiseks, kaasates selleks ka erainitsiatiivil tehtud koostööprojektid. Samuti luuakse eeldusi ka turupõhisele taastuvenergia arendamisele läbi soodsa turukeskkonna ja investeerimiskindluse. Eesti on arendamas koostööd Lätiga, mille eesmärgiks on riikide koostöös meretuulepargi eelarendamine. Ühisprojekt võimaldab piirkonda meelitada ka teisi investeringuid meretuuleparkidesse ja tänu rajatavale taristule muutub võrguga liitumine soodsamaks ka teistele samas piirkonnas olevatele projektidele.

Euroopa muutunud julgeolekusituatsioonis tuleb selgelt panustada hajutatud taastuvenergia tootmisele, sest taastuvenergia lahendused on oma töökindlust tõestanud, olles seejuures ainus energeetikaharu, kus toimub kiire innovatsioon. Taastuvenergia osakaalu suurendamine aitab kulutõhusalt suurendada energiavarustuse mitmekesisust ning samal ajal vähendada sõltuvust energiaimpordist. Nii näiteks võivad rangemad bioenergia säästlikkuse kriteeriumid vähendada biomasskütuste importi väljastpoolt ELi, kuna kolmandate riikide kütused ei pruugi vastata ELi normidele ning neid suunatakse ELi eemale. Enamus kaugküttes kasutatavast fossiilsest kütusest on Venemaalt pärit maagaas. Muudatus suurendab kohalike kütuste kasutamist, panustades seega otseselt energiajulgeolekusse.

Suurenev taastuvenergia tootmisvõimekuse kasv üle Euroopa võimaldab paremat Euroopa Liidu ühtse elektrituru toimimist ning tagada ka varustuskindlus tänu riikidevahelisele koostööle. Seejuures on väga olulised piisavad riikidevahelised ühendused, mida vajadusel ka tugevdatakse. Süsteemi varustuskindluse vaatlemisel muutub tulevikus üha olulisemaks

üheaegsusteguri rakendamine – kuna mujal Euroopas jätkub tuule- ja päikeseenergia tootmine, siis paistab, et toimiva võrgu kaudu on võimalik ka taastuvatest allikatest toodetud energiat süsteemis transportida. Seega on varustuskindluse tagamiseks eeskätt vajalik toimiv võrk ja piisavalt ühendusvõimsusi riikide vahel, mis võimaldaksid turul toimida. Turu toimimine üle-euroopaliselt soodustab tootmisvõimsuste juurdekasvu.

Liikmesriikide koostöö taastuenergia propageerimisel võib väljenduda statistilistes ülekannetes, toetuskavades või ühisprojektides. See lubab võtta taastuenergia kulutõhusalt kasutusele kõikjal Euroopas ja aitab kaasa turu lõimumisele. Vaatamata koostöös peituvatele võimalustele on see olnud väga piiratud ega ole viinud optimaalsete tulemusteni seoses taastuenergia osakaalu suurendamise tõhususega. Sellest tulenevalt tuleks teha liikmesriikidele kohustuseks viia koostöö katsetamiseks ellu katseprojekt.

Mõju regionaalarengule

Taastuvatest allikatest toodetud energia tootmine elavdab maapiirkondade majandust luues juurde töökohti. Selle kohaselt avaldab ettepanek positiivset ja kõrget majanduslikku mõju Eesti regionaalpiirkonnas.

Taastuvatest allikatest toodetud energia tootmine loob juurde töökohti. Vaatamata sellele, et konkreetseid numbrilisi väärtusi on keeruline välja tuua, on nii otseste kui ka kaudsete töökohtade teke hinnatud positiivse ja kõrge mõjuga. Töökohad on seotud eelkõige jäätmete veo, biometaani tootmise, tanklatega arvestades tarbimistihedusega. Eestis on hästi välja arenenud majandatud metsast pärit biomassist energia tootmine. Ühtlasi ei tohi alahinnata puidutööstuse panust nii SKP-le (Eestis ca 10%) ning see annab tööd eelkõige maapiirkondades (Eestis ca 35 tuhat töökohta), seega on sektori jätkusuulikus olulise mõjuga. Seda enam, et seni puuduvad kulutõhusad ja kättesaadavad alternatiivid, mis bioenergia rolli juhitava keskkonnasõbraliku energiana endas kannaks. Sama kehtib ka uute ettevõtete arvu, ekspordi ning maksutulu kohta. Seda põhjustel, et kohaliku kasu mudelit on lisaks rahalisele kompensatsioonile võimalik rakendada mitmel viisil, näiteks luues uusi töökohti, pakkudes soodsamat elektrit kogukonnale, investeerides taristusse, sotsiaalse heaolu edendamisse piirkonnas.

Mõju riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Uue taastuenergia direktiivi ettepanekuga tuleb suurendada ja teha tihedat koostööd erinevate riigiasutuste ning kohalike omavalitsuste vahel. Koostöö ja panustamine on vajalik eesmärkide täitmiseks (meetmete edukas rakendamine, planeeringute ja projektide menetlemine), kuid sellega kaasneb oluline halduskoormuse kasv riiklikele ja kohalike omavalitsuste asutustele.

Antud ettepanekuga peavad avalikud haldusasutused edendama ja hõlbustama taastuenergia kasutuselevõttu eri energiakandjate lõikes. See võib tuua olulisi kulutusi riigieelarvele. Toetusi taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks, energiasektori efektiivsemaks muutmiseks ja sisemaise varustuskindluse/võimsuse piisavuse tagamiseks jagatakse Elektriturseaduse § 59 alusel. Toetusi makstakse elektrienergia eest, mis on toodetud taastuvatest energiaallikatest, koostootmise režiimil biomassist või tõhusa koostootmise režiimil. Vastavalt elektriturseadusele maksab toetused välja põhivõrguettevõtja ehk Elering ning andmed antud riigiabi kohta kantakse "Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse". Toetuse rahastamisest tekkiva kulu kannab tarbija vastavalt võrguteenuse tarbimise mahule ning otseliini kaudu tarbitud elektrienergia kogusele. Toetuse rahastamine on lähemalt kirjeldatud taastuenergia

tasu peatükis. 2020. aasta seisuga oli taastuvenergia toetus 97 039 955,12 eurot, arvestades direktiivi kehtivat eesmärki.

Näeme antud ettepanekuga riski, et kasvab halduskoormus. Kuna komisjoni muudatusettepanek karmistab bioenergia säästlikkusekriteeriume nii, et põllumajandusliku biomassi suhtes hakkavad kehtima maa-alaga seotud kriteeriumid (nt keelualad) ka metsa biomassi suhtes, sh põlismetsad, suure liigirikkusega metsad ja turbaalad. Neid kriteeriume hakatakse kohaldama väikesemahuliste biomassipõhiste elektri- ja küttejaamade suhtes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on vähemalt 5 MW (enne oli piir 20 MW). Selline muudatusettepanek võib tuua endaga kaasa administratiivse koormuse kasvu ning nõuab täiendavat analüüsi. Taastuvenergia direktiivi muutmine toob praktilised tagajärjed peamiselt avalikele haldusasutustele, kes peavad uute siduvate eesmärkide saavutamiseks tegema jõupingutusi ja asjakohast järelevalvet. Samuti kasvab ka KOVide halduskoormus selle võrra, et tuleb tegeleda mitmete haldusdokumentide väljastamisega, mida vajatakse uute taastuvenergia allikate arenduste loomiseks ja rajamiseks.

Mõju sotsiaalvaldkonnale

Taastuvenergia ettepanekuga kaasneb kahtlemata positiivne mõju elanikkonna tervisele. Eespool on juba kajastatud ka mõju rahvastiku tööhõivele, mis pikemas perspektiivis võib osutuda positiivseks.

Uued ettepanekud motiveerivad sektoripõhiste investeeringute tegemist ning loovad võimalusi uute tulevikukindlate töökohtade loomiseks, sh nendesse piirkondadesse, kus tööhõive määr on madalam, eriti maapiirkondades, kus tingimused on taastuvenergia tehnoloogiate kasutusele võtmiseks soodsamad. Samas tekib vajadus uute teadmiste ning oskustega tööjõu järele, seega tuleb panustada inimkapitali arendamisse. Ühtlasi näitavad pikaajalised prognoosid, et taastuvenergia jätkuval edendamisel ning turupõhisuse juurutamisel väheneb elektrienergia tarbijatel elektriarvel mitmed komponendid nagu taastuvenergiatasu.

Eesti pikaajaline eesmärk, milleks on minna üle vähese süsinikuheitega majandusele, mis tähendab järk-järgult eesmärgipäraselt majanduse- ja energiasüsteemi ümberkujundamist ressursitõhusamaks, tootlikumaks ja keskkonnahoidlikumaks. See tähendab muutusi nii energiatootmises, transpordis ning metsa- ja põllumajanduses, aga ka inimeste igapäevastes harjumustes. Aastaks 2050 on Eesti sihiks KHG heidet vähendada ligi 80% võrreldes 1990. aasta tasemega. Suurem taastuvenergia kasutuselevõtt ja kliimanetraalsuse poole liikumine toob kaasa rahvatervise paranemise. Kui ELi poolt seatud eesmärgid aastaks 2030 õnnestub saavutada ning ellu viia kõiki kliimanetraalsuseni vajalikke ühiskonna muutusi, väheneb erinevate saasteainete ja kliimamuutuste mõju poolt tekitatud oht inimeste tervisele ja üldiselt elukeskkonnale.

Eesti seisukohad ja nende põhjendused

1. Eesti toetab taastuvenergia direktiivi muudatusettepanekut suurendada EL-i ülest siduvat taastuvenergia osakaalu suurendamise eesmärki lõpptarbimises. Sellest tulenevalt toetame ühtlasi Eesti taastuvenergia riikliku eesmärgi suurenemist Komisjoni väljapakutud mahus, kus varasema 42% asemel oleks eesmärk vähemalt 46%. Kõrgema taastuvenergia osakaalu saavutamiseks vajalike eesmärkide täitmine peab olema paindlik ning lähtuma liikmesriikide eripäradest, seni tehtud strateegilistest valikutest ning võtma arvesse eesmärkide saavutamise lühikest ajaraami. Taastuvenergia eesmärkide, s.h

sektoripõhiste alameesmärkide põhimõtteid tuleb direktiivi eelnõus täpsustada sellisel, et EK kliimapaketi eelnõudega kaasnevad muudatused teineteist toetaksid.

Selgitus: Taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamisesse peavad üha enam panustama kõik majandussektorid, et saavutada kliimanetraalsus aastaks 2050. Eestis on head tingimused ja potentsiaal välja arendada ning võtta kasutusele senisest rohkem taastuvenergia lahendusi valdkondade üleselt, sh lisaks energeetikasektorile ka põllumajandussektoris, transpordisektoris, elamumajanduses. Taastuvenergia arengu tagamiseks tuleb säilitada ja luua stabiilne pikaajaline õiguskeskkond, mis loob ettevõtetele investeerimiskindluse. Direktiivis tehtavad muudatused sh seosed teiste EK esitatud kliimapaketieelnõudega peavad olema üksteist võimendavad ning mitte seadma põhjendamatuid piiranguid, mis võivad keskkonnasõbralike lahenduste rakendamist erinevates sektorites, vastupidiselt soovitud, pärssida. Leiame, et kehtiva direktiivi, mille ülevõtmise tähtaeg liikmesriikidele oli alles 2021., rakendamise mõju pole jõudnud avalduda ja hinnata, mistõttu võib olla keeruline rakendatavate meetmete mõju tervikuna näha ja uusi ambitsioone sh sihttasemeid seada. Uute ambitsioonide seadmisel peab arvestama, et energeetikas, tööstuses, hoonefondis saab muutusi ellu viia üsna pika ajaperioodi jooksul, mis tähendab, et 5 aastaga ei saa suures mahus muudatusi teha, sest protsesside tulemusteni jõudmine võtab neis valdkondades kauem aega kui mujal sektorites. EK on hinnanud, et Eesti taastuvenergia osakaal lõpptarbimisest võiks olla tõstetud 46%-le (varasema 42% asemel), mis esialgsete hinnangute põhjal tundub saavutatav. Ebaselgeks on jäänud, milliseid sanktsioone rakendatakse liikmesriikidele, kes ei täida enda riigipõhiseid taastuvenergia eesmärke. Energia- ja kliimapoliitika eesmärkide saavutamise võimalikkus sõltub otseselt taastuvenergiaks sobilike alade leidmisest, bioenergia tootmiseks kasutatava säästlikkuse kriteeriumitele vastava biomassi tootmise ja energeetikas kasutamise võimaldamisest ning seejuures mõistlike kompromisside leidmisest erinevate piirangute vahel, tagades erinevate energia- ja kliimapoliitika eesmärkide tasakaalu (näiteks taastuvenergia eesmärkide ning elurikkuse strateegia, metsastrateegia ning LULUCF-i jt eesmärkide vahel). Ühtlasi tuleb aktiivselt kaasata EL kodanikke, et suurendada nende valmisolekut ise taastuvenergiat toota ja tarbida ning et suureneks vastuvõtlikkus suuremahuliste taastuvenergia projektide elluviimise suhtes. See eeldab EL-i üleselt ühtseid turureegleid ning lähenemist meetodikates näiteks taastuvenergia eesmärkide arvutamise põhimõtetes, mis on muudatusettepanekutes jäetud väga üldisele tasemele. Näeme, et muudatusettepanekutega on toodud direktiivi palju dubleerimist teiste EK kliimapaketi eelnõudega, mis ei sobi taastuvenergia direktiivi, vaid on teiste haldusalade pädevuses, need kordused tuleks likvideerida õigusselguse huvides (näiteks energiatõhususe direktiivi muudatusettepanekud soojamajanduse osas on taastuvenergia direktiivis juba osati kajastatud, kuid need oleks otstarbekas jätta ettepanekud energiatõhususe direktiivi). Taastuvenergia eesmärkide tõstmise, sh tõstmise ulatuse ja suurendatud ambitsiooni saavutamise viiside või üksikasjade üle otsustamisel tuleb analüüsida ja kaaluda koosmõjus kõiki EL-i regulatsioone sh EK kliimapaketi eelnõudes välja toodut ja nende mõjusid (kogumis), mitte eraldiseisvalt ja üksikhaaval.

2. Eesti toetab ettepanekut kehtestada täiendavaid sektoripõhiseid taastuvenergia eesmärke - näiteks hoonefondis ja tööstuses -, juhul kui neid ei sätestata siduvate eesmärkidena, sest nende saavutamine ei ole alati kulutõhus ning võimalik, tulenevalt liikmesriikide eripäradest, seni tehtud strateegilistest valikutest ja võttes arvesse eesmärkide täitmise lühikest ajaraami. Liikmesriikidel peab säilima paindlikkus valida endale sobilikud viisid järk-järgulise süsinikuneutraalse majandusmudeli suunas liikumiseks. Seatud eesmärkide täitmise sh arvutamise meetodika vajab olulist

täpsustamist ning selgitusi, vastasel juhul on keerukas hinnata eesmärkide ambitsiooni ja seeläbi ka saavutamise võimekust.

Selgitus: Eesmärkide täitmiseksvajalike trajektooride seadmisel peab säilima paindlikkus, mis võtab arvesse liikmesriikide eripärasid ning liikmesriikidele spetsiifilisi kitsaskohtasid, mis mõjutavad oluliselt taastuenergia tehnoloogiate kasutuselevõtu, tootmisüksuste rajamise ajakulu ning investeringumahte. Seega leiame, et spetsiifiliste alameesmärkide siduvana määratlemine ei ole mõistlik, kuna liikmesriigid on tulenevalt geograafilisest asukohast, kliimaatilistest eripäradest ja turuolukordadest väga erinevad. Ühtlasi tuleb silmas pidada, et tehtavad muudatused peavad olema ka etteseatud ajaperspektiivis reaalselt teostatavad (ca 5 aastaga ei saa energeetikas, tööstustes, hoonemajanduses suuri muutuseid veel piisavalt tulemuslikult ellu viia).

Muudatusettepanekuga on lisatud juurde uus taastuenergia kasutamise **eesmärk tööstuses**. Näeme, et keskkonnamõõtmte teadvustamine tööstussektoris on oluline, kuna tööstuses kasutatav energiakogus on suur, seega on nimetatud sektori mõju energia lõpptarbimisele ja seeläbi keskkonnale tervikuna tuntav. Kuid paraku on seatud eesmärgi täitmise metoodika jäänud puudulikuks (näiteks ei ole välja toodud milline on baasaasta, kas eesmärgi täitmine on tööstusettevõtte kohustus või lihtsalt statistiline arvutus, kus võib eesmärgi täita siseriikliku taastuenergia energiatarbimise pealt) ning seetõttu on keerukas hinnata eesmärgi täitmise võimekust ja ambitsiooni sh mõju sektorile liikmesriikides ja EL-s tervikuna. Tööstussektorile seatud taastuenergia eesmärgi täitmine võib olla liikmesriigiti väga erineva keerukusega, kuna tööstusettevõtted on suuruselt ning fookuselt erinevad, tootmise mahud sh energiavajadus on erinev, ettevõtete geograafiline paiknemine on erinev ning seeläbi ka konkurentsivõime on erinev. Nimetatud eesmärgi seadmine võib avaldada negatiivset mõju ettevõtete konkurentsivõimele, kui puudub eesmärgi täitmiseks liikmesriikides ühine lähenemine, vastasel juhul ei saa toodanguga kauplemine turutingimustes toimida ning mõjutab otseselt toodete hindu, kaudsete sisendihindade erinevuste tõttu. Eesti tööstussektori konkurentsivõime säilitamine on oluline, sest see sektor panustab oluliselt riigi SKP-sse ja tööhõivesse. Ühtlasi näeme, et eesmärgi täitmise võib teha keerukaks asjaolu, et ettevõtted on fokusseeritud oma toote arendamisesse ning taastuenergeetika arendamine on osale neist võõras valdkond ning seetõttu peavad oma kompetentsi selles suunas arendama, mis võtab teatava aja. Ühtlasi ei poolda Eesti tööstusele seatud eesmärgi saavutamisel eraldi Komisjoni poolt välja toodud kütusepõhist eesmärki taastuenergiast toodetava vesiniku kasutuse osakaalule, kuna vesinikutehnoloogia kättesaadavus, hind ja rakendatavus ei ole alati võimalik või majanduslikult mõistlik ning 2023.-2030. aasta vahemikul ei pruugi roheline vesiniku tootmise ja kasutuse tehnoloogiad olla veel piisavalt kasutatavad.

Lisaks on muudatusettepanekutega lisatud juurde uus taastuenergia kasutamise **osakaalu sihttase hoonefondile**. Eesti ei toeta täiendavat siduvat taastuenergia eesmärgi lisamist hoonemajandusele, kuna seda valdkonda reguleerivad juba täna teised aktid (energiatõhususe direktiiv, hoonete energiatõhususe direktiiv, renoveerimislaine teatis jne) st tuleks vältida kattuvust. Lisaks näeme, et eesmärgi täitmise ajaraam on liialt lühike, et suures mahus muutusi ellu viia, kuna see nõuab suuri investeringuid ja kvalifitseeritud tööjõudu, mis ei ole veel piisavalt kättesaadavad. Lisaks näeme, et hoonemajandus on liikmesriigiti väga erineval tasemel ning ühtset eesmärki on ebamõistlik kõikidele liikmesriikidele seada. Paraku tuleb ka selle muudatusettepaneku osas nentida, et seatud eesmärgi täitmise arvutamise metoodika on jäänud puudulikuks (näiteks ei ole välja toodud milline on referentsaasta, kellel eesmärgi

täitmise kohustus lasub jne) ning seetõttu on keerukas hinnata eesmärgi täitmise võimekust ja ambitsiooni Eestis ja EL-s, sh uue pakutava sihttaseme mõju sektorile tervikuna.

Täiendavalt on muudatusettepanekutega tõstetud **soojusmajanduse taastuenergia eesmäärke**. Eesti toetab kütte- ja jahutusvaldkonnas fossiilkütuste kasutamisest järk-järgult loobumist, kuid eesmärkide saavutamine peab olema paindlik, võtma arvesse seni saavutatut ja liikmesriikide eripärasid sh peab olema võimalik jätkuvalt kasutada eesmärkide täitmiseks säästlikkuse kriteeriumitele vastavat bioenergiat. Eestis on kõrge taastuenergia osakaal soojusmajanduses (kaugküttes ca 53% 2021. aasta seisuga) ning hästi on arenenud ka kaugküttevõrk – seetõttu on igat järgnevat protsendipunkti üha keerukam ja kulukam saavutada, seda enam, et liikmesriikides on väga erinev nii asustustihedus kui ka kliimaatilised tingimused. Oluline on heitsoojuse ja energiasalvestuse kasutamise potentsiaali hindamine. majanduslikult mõistlik rakendamine ja arvestamine taastuenergia sihttasemete saavutamise hindamisel, sealjuures võttes arvesse küttevajaduse geograafilist lähedust.

3. Eesti toetab ettepanekut liikuda taastuenergia transpordisektori eesmärgilt kasvuhoonegaaside heite vähendamise põhisele eesmärgile, kuid eesmärgi saavutamiseks ei tohi piirata taastuvkütuste kasutamist, mis aitavad kaasa kasvuhoonegaaside vähendamisele transpordis. Tagatud peab olema kõikide keskkonnasõbralike kütuste võrdne kohtlemine ning tuleb eraldi soosida negatiivse kasvuhoonegaaside jalajäljega kütuste kasutamist. Teeme ettepaneku võimaldada transpordisektori alameesmärkide vahel paindlikkust, et liikmesriik saaks kasutada endale sobivaimat keskkonnasõbralikku kütust, mida arvestada eesmärkide täitmisel. Eesti toetab täiustatud biokütuste alameesmärgi suurendamist siduva eesmärgina. Eesti ei poolda uue kütuse põhise alameesmärgi seadmist mittebioloogiliste kütuste näol.

Selgitus: Transpordis kasutatavate kütuste juures peaks lähtuma tehnoloogianeutraalsuse printsiibist, kus EL regulatsioonid peavad looma kõikidele märkimisväärselt KHG emissiooni vähendavatele kütustele (sh elektrifitseerimine, vedel-, gaas-, vesinik- ja sünteetilised kütused) võrdsed konkurentsivõimalused. See soodustaks ja võimaldaks kõikide KHG-neutraalsete või KHG emissioone märkimisväärselt vähendavate transpordilahenduste turule tulekut või kasutust. Näiteks on Eesti aktiivselt arendanud biometaani turgu, et seda kodumaist keskkonnasõbralikku biokütust kasutataks transpordisektori rohestamiseks, eriti just ühistranspordis. Biometaani toodetakse valdavas enamuses põllumajandusjäätmetest ja jääkidest, mis aitab omakorda lahendada jäätmekäitlusprobleeme ning vähendada põllumajandussektori metaaniheidet, seega biometaani kasutuse arendamine toob endaga kaasa valdkondade vahelise sünergia. Usume, et komisjoni ettepanekute mõju võib kujuneda problemaatiliseks biometaani kasutamisel transpordikütusena just väikesõidukites (seda pärsib ettepanek väikesõidukite sisepõlemismootorite müügi keelustamiseks pärast 2035. aastat), kuid prognoosid näitavad, et sel ajal on väikesõidukite hulgas laiemalt levinud elektriajamiga autod ning biometaani kasutamine väikesõidukites valdavaks ei saa, kuid bussides ning rasketranspordis tuleks biometaani kasutuselevõttu siiski võimaldada. Sellest johtuvalt, näeme, et ei tohiks piirata taastuvkütuste kasutamist, mis aitavad kaasa sektorite KHG heite vähendamisele ja aitavad luua erinevat valdkondade vahelist koostoimet. Eesti ei poolda uue kütuse-põhise alameesmärgi sisseseadmist mittebioloogiliste kütuste näol, sest muudatusettepanekutes välja toodud eesmärgi täitmiseks oleks kohustus hinnanguliselt tarbida vesinikku või sünteetilisi kütuseid Eestismahus ca 260 GWh aastaks 2030. Sellises mahus taastuvallikatest toodetud vesiniku käitamine aastal 2030 on ebarealistlik, arvestades tehnoloogia ja taristu puudulikkust, tehnoloogia kõrgeid hindu ning turuarenguks vajalikku

aega. Sektori siseste alameesmärkide seadmisel võiks säilida teatav paindlikkus, näiteks peaks olema liikmesriigil võimalik tõsta biometaani osakaalu vastavalt vajadusele, täitmaks mittebioloogiliste kütuste (näiteks vesinik) osakaalule seatud eesmärgi. Lisaks peab olema võimaldatud arvele võtta iga usaldusväärselt mõõdetud elektrilaadimise statistilist mahtu, olenemata sellest kas laadimine on aset leidnud avalikus või mitte-avalikus elektrilaadijas.

4. Eesti toetab ettepanekut suurendada liikmesriikide vahelist taastuvenergia alast koostööd läbi ühise meretuuleenergeetika arendamise, koostööprojektide ning taastuvenergia otse ostu lepingute sõlmimise tootjate ja tarbijate vahel. Oluline on liikmesriikide üleselt lihtsustada ja eemaldada regulatiivseid barjääre, mis takistavad suuremahuliste taastuvenergeetika projektide tulemuslikku elluviimist. Ühtlasi on oluline ühise Läänemere energiavõrgu arendamine, vältimaks kitsaskohtade teket ning suurendamaks projektide elujõulisust.

Selgitus: Taastuvenergiat on otstarbekaim toota seal kus on selleks parimad geograafilised ja kliimaatilised tingimused. Pikas perspektiivis, saavutamaks kliimanetraalsust, liigub suuremahuline taastuvenergia tootmine maismaalt merele, seetõttu on oluline, et ettevalmistavad tegevused algaksid kohe (TSO-de vaheline koostöö, alusuuringud jms), kuna tegemist on pikaajalise protsessiga. Liikmesriikide eripäradest tulenevalt on mõistlik teha riikidevahelist tihedat koostööd, et saavutada Euroopa Liidu ülene taastuvenergia eesmärk, mille täitmisel on asjakohane arvestada ka erainitsiatiivil tehtud koostööprojektid. Koostöö lihtsustamiseks on vajalik lahendada haldustakistused ja administratiivsed barjäärid, võttes arvesse näiteks liikmesriikide eri tasemeid ühiste taastuvenergia projektide arendamise suutlikkuses. Oluline on ühtlustada turureegleid, et liikuda toetustele tuginevalt mudelilt turupõhisemaks ja enam finantsinstrumente (laenu, käendusi jt rahastamisvahendeid) kasutavaks. Pikaajaliste otse ostu lepingute soodustamine ja sõlmimine on hea vahend tagamaks tarbijale ja tootjale investeerimiskindlus, mis loob eeldused turupõhiseks taastuvenergia kasutuseks.

5. Eesti toetab biomassi säästlikkuse kriteeriumite tugevdamist, kuid kriteeriumite täitmine ei tohi kaasa tuua üleliigset halduskoormust ning direktiivi eelnõus tuleb täpsustada biomassi kasutamisega seotud definitsioone ja määratlusi, mis võtaksid arvesse liikmesriikide eripärasid. Metsarikastel liikmesriikidel peab olema võimalik majandada kehtlikult metsasid ning selle tulemusena tekkivat tööstuslikuks tootmiseks sobimatut puitu kasutada bioenergia tootmiseks, lähtudes toetuse andmisel kaskaadkasutuse põhimõttest. Bioenergia on juhitav energiaallikas ning sel viisil omab juhitamatu energiatootmisega võrreldes olulist üleminekurolli, tasakaalustades elektrisüsteemi ja võimaldades elektrivõrku liita üha suuremat osakaalu juhitamatuid taastuvenergia tootmisvõimsusi. Toetame ettepanekut välistada toetuste maksmine ainult elektrit tootvatele jaamadele, mis kasutavad biomassi peale 2026. aastat.

Selgitus: Euroopa Liidus keskmiselt moodustab bioressursist toodetud energia taastuvenergia osakaalust ligikaudu 60% ning Eestis ligikaudu 80%. Eestis bioenergeetikas kasutatav biomass on oma olemuselt metsatööstuse (sh. metsamajandamise) madalakvaliteediline kõrvalprodukt, seega ka energia tootmiseks kasutatakse vaid madalakvaliteedilist puitu, jäätmeid ja jääke. On tähtis, et taastuvenergia eesmärkide suurendamise valguses taastuvenergia eesmärgil püsiks bioressursi kasutamise säästlikkuse kriteeriumite osas õiguslik järjepidevus ning ettenähtav perspektiiv. Komisjoni muudatusettepanek on karmistada bioenergia säästlikkuse kriteeriume nii biomassi kui ka biomassi kasutatavate jaamade osas. Näiteks nähakse ette, et ka metsa biomassi suhtes kehtiksid nii nagu varasemalt oli seatud põllumajandusliku biomassi kohta,

maa-alaga seotud kriteeriumid (nt keelualad nagu põlismetsad, suure liigirikkusega metsad ja turbaalad). Lisaks tuleb järgida kaskaadkasutuse põhimõtet, kus biomassi kasutamine energia tootmiseks peab olema võimalusel viimane etapp jne. Biomassi kasutavate jaamade osas kohaldatakse sätestatud kriteeriume ka väikesemahuliste biomassipõhiste elektri- ja küttejaamade suhtes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on alates 5 MW (enne oli piir 20 MW), kes peavad edaspidi tõendama, et kasutavad vaid seda biomassi energia tootmiseks, mis vastab säästlikkuse kriteeriumitele. Selle uue piirangu mõju hindamine nõuab täiendavat analüüsi, kuna võib endaga kaasa tuua põhjendamatult suure administratiivse koormuse ning oluline on enne kokku leppida ühistes definitsioonides, millele tuginevalt kriteeriumeid edaspidi rakendatakse (nt kaskaadkasutuse põhimõtte ulatus ning maa-aladega seotud definitsioonid ja määratlused). Leiame, et kriteeriumitele vastavuse tõendamine peab olema liikmesriikide üleselt läbipaistev, usaldusväärne ja ei tohi kaasa tuua suur administratiivset koormust. Lisaks peavad olema kriteeriumite rakendamisele põhinevad alusdefinitsioonid üheselt mõistetavad, läbipaistvad ning kontrollitavad. Oluline on, et võimaldataks säästvalt toodetud biomassi kasutamist ühe taastuenergiaallikana, tehes seda mõistlikul ja jätkusuutlikul viisil keskkonda ning elurikkust täiendavalt kahjustamata. Püüelda tuleks astmelise kasutamise põhimõtte poole ja edendada tuleks biomassi kasutamist kasutusvaldkondades, mille olemus on pikem. Mõõname, et teatud juhtudel võib energiakasutus olla biomassi kõige tõhusam kasutamine, sest selleks ei ole muud head alternatiivi. Nõuetele vastavalt majandatud metsast pärit väheväärtuslikust biomassist energia tootmine on metsarikaste riikide loogiline valik. Ühtlasi ei tohi alahinnata puidutööstuse panust nii SKP-sse (Eestis ca 10%) kui ka tööhõivesse eelkõige maapiirkondades (Eestis ca 35 tuhat töökohta), seega on sektori jätkusuutlikkus olulise mõjuga. Seda enam, et seni puuduvad kulutõhusad ja kättesaadavad alternatiivid, mis bioenergia rolli juhitava keskkonnasõbraliku energiana üle võtaks. Peame vajalikuks seda seisukohta kaitsta ka LULUCF-i läbirääkimistel.

6. Toetame direktiivi eelnõu põhimõtet, et toodetud ja tarbitud taastuenergia usaldusväärne tõendamine läbi päritolutunnistuste instrumendi on oluline vahend liikumaks turupõhisele taastuenergia tootmisele ja tarbimisele. Leiame, et päritolutunnistused võiksid käia käsikäes pikaajaliste taastuenergia otse ostu lepingutega. Oleme seisukohal, et päritolutunnistusi tuleb kasutada seal, kus turg selleks ka vajadust näeb, lähtuvalt liikmesriigi energiaturu eripärast.

Selgitus: Leiame, et usaldusväärsed päritolutunnistused on heaks instrumendiks tõendamaks taastuenergia päritolu ja omadusi nii taastuenergia tootjale, tarnijale kui tarbijale. Päritolutunnistustele tekib omaette konkureeriv hinnaturg, mis eeldatavasti asendab mõne aja möödudes taastuenergia toetuste vajaduse. Päritolutunnistus koos pikaajalise taastuenergia otse ostu lepinguga peab võimaldama täita ära sektoripõhiseid taastuenergia eesmärke näiteks tööstusettevõtetel. Päritolutunnistused peavad olema instrumendina kasutusel neis sektorites, kus sellel on majanduslik loogika ning tuleb luua seosed nende tunnistuste ning teiste väljaarenenud energiaturgude ja hindade vahel, mis loovad tootjale ja tarbijale väärtust ning edastavad hinnareferentse. Näeme, et on tarvis üha enam siduda taastuenergia füüsiline toodang päritolutunnistusega. Muudatusettepanekud ei tohi endaga kaasa tuua täiendavaid lisapiiranguid, mis võivad takistada päritolutunnistuste väljastamist ja kasutamist eesmärgipäraselt. Päritolutunnistuste väljastamine (nt kaugkütte või -jahutussektoris) peaks olema vabatahtlik, kui turg ei näe päritolutunnistuste järgi teatud sektoris vajadust.

Arvamuse saamine ja koostöölastamine

Sisendit küsiti Keskkonnaministeeriumilt, Maaeluministeeriumilt ja Rahandusministeeriumilt. Eelnõu ettepanek saadeti ka arvamuse saamiseks lisas 1 loetletud asutustele ja organisatsioonidele. Laekunud arvamused seisukohtade kujundamiseks ja nendega arvestamine on esitatud seletuskirja lisas 2 kaasamise tabelis.